

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz),

a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A tanítóképezde feladata a gyümölcsészet terén.

(A „Pomologische Monatshefte“ után.)

Hogy a néptanítónak a községben elfoglalt állásánál fogva bő alkalma nyílik, oktatása, eljárása s példája által a gyümölcsstenyésztés emelésében közreműködni, azt alig fogja valaki kétségbe vonhatni. Ugyanezen okból az országos kormányok e czélra irányzott törekvéseikben a néptanítókat nem nélkülözheték és itt-ott gyümölcsészeti intézetekben, vagy vándortanárok által oktatásban részesítették, vagy pedig e téren sikeresen működő tanítókat pénz- vagy éremdíjakkal jutalmazták. Újabb időben minden tanítóképezdehez egy terjedelmes kert van csatolva, hol a növendékeknek kertészeti és gyümölcsészeti oktatást nyerniök — kellene. Nagyon gyakran azonban vagy egészen elmarad ezen tanítás, vagy felette hiányosnak mondható ezt megállapítva, nem lesz felesleges azon teendőkkel foglalkozni, melyek czikkünk czimét kellő világlatba helyezni vannak hivatva.

I. Ha a tanítóképezde komoly szándokául tüzte ki a gyümölcsstenyésztés emelését, akkor mindenekelőtt arról kell gondoskodni, hogy a tanítás szakértő egyénre legyen bízva. Legczélszerűbb lenne, ha ezt azon képezdei tanár teljesíthetné, ki a természettudományokat adja elő — ellenkező esetben, első sorban a helytlakó tanítók közül kell egyet keresni, ki a fontos tárgy előadására elegendő

szakértelemmel, idővel, hajlammal rendelkezik. Mídonn kényszerűség folytán egy nem-tanítóra kell ruházni e kötelezettséget, ügyelnünk kell legalább arra, hogy az illető egyén a képezdei növendékek műveltségi fokán alól ne álljon. Nagyon czélszerű, ha a kertészet és gyümölcsészet kijelelt előadója jó hírű intézetekben és kertekben ismereteinek bővítésére alkalmat nyer, mielőtt tanszékét tényleg elfoglalja. A mi az anyag felosztását illeti, főleg a gyümölcsfatenyésztés, — ápolás — gyümölcsértékesítés és fajtaisme lenne tárgyalandó s miután hazai nyelvünkön, fájdalom, erre alkalmas vezérfonallal még maig sem birunk, a tanító füzetének kell e hiányt pótolnia.

II. Ha azt akarjuk, hogy a gyümölcsészeti előadások a jövődébéli néptanítókat arra képesítsék, hogy e téren sikeresen működhessenek, akkor a képezdének megfelelő taneszközökről is kell gondoskodnia. Hogy a gyümölcsstenyésztéshez szükséges eszközöknek: ásóknak, kapáknak, gereblyéknek, késeknek, keféknek, létráknak stb. stb. hiányozniök nem szabad, az magától értetődik; de legyenek meg egyszersmint kellő mennyiségben, új és javított alakban. Ezekon kívül számos kép és minta mutassa a nemesítési és metszési módszereket, a gyümölcs értékesítésre szolgáló eszközöket és szerkezeteket, a különböző gyümölcsök ismeretetését pedig természethű rajzok (jobban festmények) és átmetszetek leginkább pedig az Arnoldi vagy másféle gyümölcsutánzatok fogják megköny-

nyíteni, utóbbiak főleg azért, mert alak és színre nézve a természethez legközelebb állnak és ennél fogva a fajták tanulmányozását minden időben megengedi, ha még, vagy már nincs is érett gyümölcs.

III. Ha néptanítóinkat képesíteni akarjuk arra, hogy a gyümölcsészet terén áldásosan működhesenek, nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy az oktatás elmélet és gyakorlatban mint édes testvér, együtt járjon. A gyümölcsstenyésztés tanámerőben gyakorlati tudomány, melyek csakis kísérletek és tényekből elvont tanuságok alapján sajtíthatók el. A praxis hangsúlyozásával azonban korántsem akarjuk az elméletet kizárni vagy mint feleslegest feltüntetni. Ha valaki a gyümölcsészetnél előforduló fogásoknak tisztán mechanikai végzésére szorítkozik, a nélkül hogy azoknak „miért”-jét is puhatolná, abból lehet ugvan türhető faápoló, de sohasem lesz képes az okszerű gyümölcsstenyésztés terjesztésén buzgolkodni. Azért ne hanyagoljuk el az elméletet sem, de a praxis legyen annak megelőzője, legyen neki folytonos hű kísézője. Valamint a szemléteből a fogalomnak úgy kell az elméletnek is a gyakorlatból fejlődnie! Valamint a nagy városban lakó iparos vagy művész, ha még annyi gazdasági előadást hallgat is, gazdának még sem lesz mondható, — ép oly kevéssé lesz valakiből, ki kizárólagosan a gyümölcsstenyésztés elméletével és a fajtaismével foglalkozott, gyakorlati gyümölcsstenyésztő vagy pomologus. Tehát minél bensőbb összeköttetése az elméletnek a gyakorlattal lesz a jelszó, és minden egyes gyakorlatilag végzett műtét nyerjen mikéntjére és miértjére nézve tüzetes tárgyalást, hogy a munka megértése biztosítható.

IV. A többször jelzett cél elérésére nézve okvetlenül szükséges, hogy a képezdehez egy alkalmas és elegendő terjedelmű kert csatoltassék, mely a növendékeknek gyakorlati terület szolgálni van hivatva. Magától értetődik, hogy a főfelügyelet a kertészet és gyümölcsészet tanárát illeti, főleg neki lesz feladata a netán kihasítandó kísérleti táblák s a gyümölcsfák kezelése s ápolása felett örködni.

Egy jó képezdei kertnek a következő alkatrészekből kell állania:

1. legyen benne faiskola, hol a növendékek a

faiskola létesítéséről, vadoncok felneveléséről, nemesítésről, különböző formafák előállításáról stb. hallottakat érvényesíthessék és gyakorolhassák. Ezen faiskola főleg oly gyümölcsfajtáknak fog tért adni, melyek a képezde vidékén jóság, termékenység és egészség tekintetében már kipróbáltattak és azért e kertben mint anafák is helyet foglalnak. Miután a képezdei kertnek első sorban azon célja van, hogy a növendékeknek gyakorló terület szolgáltson és tetemesebb anyagi haszon elérése itt tekintetbe sem jöhet, a nevelt fákat a volt növendékeknek és egyáltalában tanítóknak nagyon mérsékelt áron adjuk el. Oltó ágakat a képezde kerületének tanítói között díjtalanul kellene kiosztani.

2. A képezdei kert továbbá mint a gyümölcskert is legyen, azaz tartalmazza szokásos alakok mellett, mintaszerű példányokban és lehetőleg különböző korban, az az a fejlődés különböző fokán a termékeny gyümölcsfáknak bizonyos mennyiségét. Ezeken tanulják a növendékek a faápolást az ültetést a különböző formafák létesítését, a koronák metszését; itt gyakorolják a beteg és terméketlen fának kezelését, a tisztítást, vén fák ifjítást és átoltását: egy szóval mindazt, a mi a faápoláshoz tartozik és avval összefügg.

3. A képezdei kert végre a ny a gyümölcskert is legyen és tartalmazza:

a) a nyafákon azon gyümölcsfajtákat, melyek a képezde vidékén jóság gazdasági becsük, termékenység és egészség tekintetéből már kipróbáltattak, továbbá

b) próba- vagy fajfákon olyan elismert becsü újabb vagy régiebb fajtákat, melyek a képezde vidékén és annak éghajlati és talajviszonyaira alkalmazva minőség, termékenység és egészség tekintetéből megkíséreltetnek. Az oltóanyagok az anyafák és fajfákról kerülnek, ezek szolgáltatják a különleges pomologia részére a próbagyümölcsöket is. Ezeken tanulja a jövődébéli tanító fában és gyümölcsben azon fajtát ismerni, melynek kiváló elterjesztésére később figyelmet kell fordítania.

V. A fajtaisme leghathatósabb támogatását évenként megújuló, a gyümölcszedés idejére állandó gyümölcsárlatokban lenné, melyek a képezde helyiségében első sorban a növendékek okulására, de más érdeklődő egyéniségek, főleg tanítók szá-

mára rendeztetnének. A kiállított gyümölcs minden darabja megállapított pomologiai nevével lenne el-
látandó, legezészerűbben papírszalagra írva s gu-
mival a gyümölcsre erősítve magát a tárlatot pedig
elismert gyümölcstani rendszer alapján kellene
csoportosítani. Első sorban a képezde kertje lesz
hivatva alkalmas kiállítványokat szolgáltatni, a tár-
lat kiegészítésére s teljesítésére azonban más kert-
ből származó gyümölcsöket sem lesz czélszerű ki-
zárni. Az ilyen tárlat közvetlen haszna mindenk-
előtt abban fog nyilvánulni, hogy a növényeket
a fajtaismében gyakorolja s biztosítja, de magára a
pomológiára nézve sem lesz haszonnélküli, mert a
máshonnan küldött fajták között alkalmasint fog ta-
lálkozni olyan is, mely kiválóbb terjesztésre méltó,
de a gyümölcstani figyelmét mindeddig kikerülte.

Ily eljárás mellett a képezde vidékén termel-
tetni szokott gyümölcs néhány év múlva egytől
egyik bemutatva lesz. Ha már most minden idegen
fajtaért kellő szakértelemmel megfigyeltünk, annak
talaj- és éghajlati igényeiről, a fa alakjáról,
egészségéről, termékenységéről és érési idejéről,
valamint az illető gyümölcs asztali, gazdasági s pia-
czi becseről rövid és megbízható adatokat gyűjtöt-
tünk, ezáltal csakhamar a képezde vidékének gyü-
mölcstani fejlesztését, az ott divó fajtákkal együtt, ala-
posan megismertük.

VI. Végre azt se mulassza el a tanító, hogy
növényeivel nagyobb kirándulásokat tegyen és
ekkor őket a gyümölcstermesre, fajtákra és mine-
mőségre figyelmeztesse; a mennyire lehet oksze-
rűen kezelt faiskolákba s kertekbe vezesse. Ragadja
meg az alkalmas gyümölcs és kertészeti tárlatok,
valamint nagyobb szűrű aszalók és más, a gyümölcs
értékesítését czélzó vállalkozások meglátogatására.
Maga a képezde pedig telhetőleg gyámolítsa mind-
azon törekvéseket melyek a kertészet és gyümölcstani
fejlesztésére vannak szánva, osztogasson oltó
galyat, adjon mérsékelt áron csemetéket, egy szó-
val feleljen meg nemes és szép faladatának oly hi-
ven, mint azt egy közmívelődési intézettől méltán
megvárni lehet. Kivált hazánk képezdeinek ez
irányban még ma tágas terük nyílik használják fel
a kedvező alkalmat buzgón és ernyedetlenül köz-
jólétünk emelésére!

A kenyér.

„Add mi nekünk a mi mindennapi kenyérünket“.
Milliók ajkai rebesgetik e nagyértelmű szavakat, milliók de
azt mondom, az emberiség nagyobb részét a kenyérkereset
s így az önfentartás készlet munkára. Szegény és gaz-
dag, gyermek és aggastyán mindennapi élelme a kenyér.

Földünk gazdag kenyérnövényekben, a természet
különböző kenyérnövényekről gondoskodott. Az ember
megszámíthatatlan idő alatt észtehetsége, tapasztalata és va-
lószerűleg a beállott szükség folytán részint önként, ré-
szint kényszerítve a mindenről gondoskodó természet
adományát felhasználta — végre kenyéret sütött belőle.
Indiában rizsből, Schottlandban zabból, Afrika négeri
czirokból (Lorghum vulgare) és kölesből, az Alpok és
Kárpátok némely vidékein árpából, Németországban rozs-
ból, Tirol és Dél-Európában kukoriczából, a magyar em-
ber búza, rozsából készíti kenyéret. Ki ne ismerné vagy ne
hallotta volna híret a szegedi, békési, csabai, debreczeni
kenyérnek.

Hogy világhírű búzáinkból csak jó kenyér készül,
azt naponta van szerencsénk tapasztalni; de minthogy a
kenyér főlelmi szerünk, szükséges azon chemiai és phi-
sikai befolyásokat ismerni, melyek annak készítésével mű-
ködnek. Meg vagyok ugyan győződve, hogy csak hosszas
gyakorlat után nyerünk annyi tapasztalatot, hogy jó ke-
nyéret süthessünk, de az nem zárja ki annak megtudha-
tását, mily változást kell a lisztnek szenvedni, míg ke-
nyérré lesz.

A liszt nagyobb részt keményítőből és körülbelül
10—12% légenytartalma sikkérből áll.

A keményítő hideg vízben fel nem olvad csak el-
mállik, forró vízben megdagadva pépé alakul. Búzában
van 70%, rozsban 60%, kukoriczában 80%, rizsben 85
% keményítő és körülbelül 3—5% cukor.

A keményítőbe erősebb savat p. o. kénsavat téve,
cukorrá, a cukor erjedésbe hozva szesz (alkohol) és
szénsavvá lesz.

A liszt elaprózott gabona. Közvetlen a gabona sze-
met borító héj alatt van legtöbb sikkér. Az őrlés annál tö-
kéletesebb, minél finomabb a liszt, és a nyert liszt annál
tápdúsabb, minél kevesebb a korpa, illetőleg minél véko-
nyabb alakban véttetett le a gabonaszemet borító héj.

A keményítő hőképzőnek, a sikkér hűképzőnek ne-
veztetik, utóbbiból van a búzában 12%, — mely a vízben
fel nem olvad.

A sikkér nyúlos, ruganyos, ragadós anyag, könnyen
rothad s ez állapotában bűdös, csiriz név alatt mindnyájan
ismerjük.

A lisztet vízzel elegyítve a tészának nyúlos ragadós-
ságát a sikkér okozza.

Kovács nem egyéb, mint közönséges tészta, mely
rövid időre eltéve megsavanyodott. A sikkér rothadásnak
s ennek folytán a keményítő erjedésnek indult, vagyis a
keményítő először cukorrá, a cukor szeszszé és szénsav-
vá, a szesz eczet és tojsavvá változott.

Tejsav adja télire eltett káposztának és kovászos ugorkának savanyú ízét.

A kovásztevésnél kezdődik a kenyér készítés. Ha elegendő erőteljes kovászsal rendelkezünk, a kenyér sütésre szánt összes liszt-mennyiséget tésztává gyurhatnánk, de minthogy legtöbb esetben azt nélkülözzük, szükséges, hogy a régi eltett kovászból friss erőteljes élesztő anyagot nyerjünk, és pedig úgy, hogy vízzel, liszttel fölkeverjük.

E műtét eléggé ismeretes.

Miután a kovász megkelt, dagasztáshoz fogunk. Megemlítendő, hogy circa 100 őr lisztre 50 őr viz szükséges hogy a liszt tésztává gyurathassék, búza lisztre több viz, rozs és romlott régi lisztre kevesebb szükségeltetik. A víz hőmérséke legyen 25–30° R. 40–50° viz az erjedést siettet, miáltal eczetsav képződik, forró vízben a keményítő péppé alakul s az erjedést akadályozza, hideg viz pedig ismét lassítja. Búza lisztre kevésbé meleg, rozs és romlott lisztre melegebb vizet használunk.

A dagasztás célja, hogy a kovászt vagy azon anyagot, mely az erjedést előmozdítja a tésztába juttassuk, de úgy, hogy az az egész tészta mennyiségben egyformán egyenlően oszoljon el azért, hogy az erjedés ismét az egész tiszta mennyiségben egyenlően egy időben vegye kezdetét.

Dagasztás alatt a tésztába levegő is szorul, melynek élenye a siker felbomlását siettetve, az erjedést gyorsítja.

E fárasztó munka után — mert izzadás nélkül jó minőségű tészta, tehát jó kenyér nem készül — pihenünk, de a nyugalomba hagyott tészta csak most kezd nyugtalanodni.

A kovász élesztő és a könnyen átváltozásnak, rothadásnak induló siker behatása folytán a keményítő cukorra és a lisztben már meg volt cukor szeszszé és szén-savvá változik.

A nyúlós, ruganyos siker a tésztában képződött lég-alaku szeszt és szén-savat fonntobbi tulajdonságánál fogva ki nem bocsátja, hanem magába zárja.

Hosszabb erjedés után, mind több több szesz és szén-sav támad, mely ki nem szabadulva, hólyagokat képez, a tészta a hólyagok folytán teriméjét nagyobbítja — dagad — megkél.

A kovásznak dagasztás által egyenlően teljesített elosztása tételezi fel az erjedés egyformaságát, — utóbbtól függ a kenyérnek egyöntetősége.

Búza lisztben több a siker, mint rozs lisztben, tehát a keményítő és cukor a kovász élesztő többsége folytán gyorsabban változik, rohamosabban kél, több szesz és szén-sav fejlődik, s így a búza lisztből lyukacsosabb kenyeret nyertünk.

Midőn a tészta bizonyos ruganyosságot ért el és felül hasadozni kezd, célunkat elértük, a tészta megkelt. Erre nézve a gyakorlat a legbiztosabb útmutató.

Ezután hozzá fogunk a szakasztáshoz. A megkelt tésztából bizonyos mennyiséget kiszakasztunk, gömbölydeden gyengén megdagasztjuk és kosárba helyeztük.

Ha a tésztát hosszasan hagyjuk kelni, a szeszből eczet és tejsav lesz, a tészta ruganyosságát veszti, összeesik, a kenyér barna színű, lapos, savanyú, vizenyős, kérge mellett szalonnás lesz és rövid idő alatt penészedésnek indul.

A kosarakba szakasztott tészta szükséges, hogy ismét megkeljen, hogy a szakasztási műtét alatt vesztett szesz és szén-sav tartalmát, illetőleg lyukacsosságát a folyamatosan lévő erjedés által helyreépíthessék.

Miután ujólag megkelt, a már előre hevített kemenczébe helyeztük — bevetjük, hogy sütés által kenyérré alakuljon.

A kemence oldalfalának hősege 250° R. a kemence levegője 150–180° R. között váltakozik.

A mint a tészta kemenczébe tétetik, a tészta lyukacsában lévő gázok a reájuk ható hőség folytán kitágulnak, a kenyér lyukacsosságát megtartja.

Bevetés után azonnal a tésztában lévő viz kezd elpárologni és pedig legelőször a kenyér felszínén kéreg támad, mely leginkább a keményítő átváltozásából dextrinből áll. A hőség következtében az erjedés azonnal megszűnik.

A támadt kéreg a hőségben megpergelődve, keserű izű anyaggá változik (Assamar), mely kellemes ízzel, szaggal bir és vízben oldható.

Sütés által a tésztában lévő keményítő és siker — mint kenyérbél — semmiféle chemiai átalakulásnak nincs kitéve, a keményítő szemcsék megdagadnak, mintegy kipukkadnak, a siker veszti vitzartalmát, ragacsosságát, ruganyosságát s innét magyarázható, hogy a siker tartalomdús búzakenyér szárazabb, törékenyebb a rozs kenyérnél.

Sütés által 25–30% viz párolog el. Lágy, sok vizet tartalmazó tészta szétfoly, héjja kemény lesz, de bele sületlen marad. Kemény tészta nagyobb meleget igényel.

Ha valahol, úgy a kenyérsütésnél szükséges a gyakorlat, ha pedig gyakorlat nincs, el lehetünk készülve, hogy a görög monda szerint Pan isten, ki az embereket kenyérsütésre tanította, isteni adománya: egészségtelenné és táplálkozásra alkalmatlanná válik és nem érdemi, a különben is már elavult isteni adományféle, elnevezést.

Ébner Sándor.

T A R S A L G Ó.

A kükülőmegyei nőegylet Dicső-Szt.-Mártonban 1875-ik év november 2-ik napján a gazdasszönység és házi ipar köréből tárlatot rendez.

E tárlaton kiállithatók:

1. A kerti vetemények minden nemei. 2. Gyümölcsök, szőlő. 3. Borok. 4. Eczetek. 5. Aszalványok. 6. Sajt, túró, vaj, 7. Méz lépestől és leszürve. 8. Szappan, viasz. 9. Kenyér-és más tésztaemüek. 10. Rosznövények, len, kender. 11. Len, kender, gyapju, házi fonal. 12. Házi szövetek minden nemben. 13. Női munka által előállított czikkek és bármily néven nevezendő kiállítható nagyob-kisebb tárgyak. 14. Vetemény- és virág-magvak.

Figyelmeztetésül:

I. A kiállításra szánt tárgyak october 20-tól 28-ig a kiállítás helyiségébe, gróf Béli Ferenczné házához küldendők; megjegyezvén minden tárgynál: „visszaváratik“, vagy az egylet céljára, „felajánlatik.“

II. A jelesebb tárgyak bemutatói dicsérő díszoklevéllel tiszteltetnek meg.

III. A kiállítás megnyitattik november 2-án d. e. 10 órakor, s 10 kr. látogató jegy mellett megtekinthető.

IV. Az egyletnek ajándékozott czikkek november 5-én elárvereztetnek, a többiek a tulajdonosoknak visszaszolgáltattak.

V. Az árverésekből, ugyszintén a látogató jegyekből befolyó jövedelem a helybeli leányiskola pénzalapjához fog csatoltatni

Dicső-Szt.-Márton, 1875 június 27-én.

A rendező választmány:

Gróf Béli Ferenczné, Fekete Lajosné,
elnök. aelnök.

Szilvássy Sándorné. Pótsa Józsefné. Földvári Gáborné.
Vajna Lajosné. Pekri Istvánné. Gerendi Istvánné. Frits Rezsőné.
Kapocsán Józsefné.

Szőlőszeti statistika.

6. Hátszegi kerület. A Sztrigy mente.

A Torokban.

33. Puj. 10 hold 1438 □ öl Trachit köporladvány és agyag talajon termel Lészai János egy hold olasz rieslinget 800 □ Pinau Noirt a többi birtokosok vegyes hazai faj szőlőt karikán, kerül holdankénti mivélése 90 frtba, terem 20 akó közönséges bort, elkelt helyt a tulajdonosoknál saját szükségletükre.

34. Galacz. 1 hold Trachit köporladék és agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőt karikán, kerül 90 frtba, terem 20 akó közönséges bort, a tulajdonos használja fel.

35. Rusor. 37 hold 584 □ öl a fenti Trachit kő és agyag talajon termel Puj Zsigmond egy hold olasz rislinget, egy fél hold muskotályt, a többit a helységbeliekkel együtt vegyes hazai faj szőlőkből karikára, holdankénti 95 forint mivéléssel állítanak elő 20 akó közönséges bort, melyet eladnak Hátszegre

és Petrozsénybe, 1871-ben nem ért meg, 1872., 1873. és 1874. per 5 frt, 6 frt akónként.

36. Bejesd. 77 hold 1545 □ öl agyaggal vegyült köporladványban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán 85 forint holdankénti költséggel husz akó közönséges bort, mely elkelt Hátszegre. 1871-ben 4 frtért, 1872, 1873, 1874-ben 5—6 frton akónként.

37. Kőalya Ohába. 18 hold 923 □ öl Trachit kő és agyagtalajon termel vegyes hazai faj szőlőt karikán, 85 frt holdankénti költséggel, terem 20 akó közönséges bora mely elkelt helyt és Hátszegre, 1872., 1873. és 1874-ben 5—6 frton.

38. Alsó Szállás-Patak 24 hold 189 □ öl agyagtalajon termel vegyes hazai faj szőlőt, karikán 85 forint holdankénti költséggel, terem 10 akó közönséges bort, melyet eladnak Hátszegre, 1872., 1873. és 1874-ben 5 frton akóját.

39. Felső Szálláspatakon a Retyezát alatt br. Kemény Miklósnak egy holdnyi köfállal bekerített szőlője össze hordott trágya és televény földben 62 faj részint asztali, részint borszőlőkből ültetve, melyet 8 hold gyönyörű gyümölcsöskert kitünően gondozva szegélyez délről.

A Sztrigy balpartján.

40. Mácsón 81 hold 1456 □ öl meszes és márgás agyag talajban termel br. Bornemissza János 1 hold 900 □ öl rajnai és olasz Rieslinget vegyesen, gróf Toldi Horváth 3 hold 400 □ öl rajnai és olasz Rieslinget vegyesen, 600 □ öl fekete kadarkát, 1 hold 50 □ öl Pinau Noirt, vagy fekete Burgundit, a többi mind vegyes hazai szőlő, az új ültetvények rajnai mivéléssel drótra kötve, a régi szőlők karikára mivelve kerül holdankénti mivéléssel 98 frtba, terem 25 akó kitünő bort, melyet eladnak Dévára, Hátszegre, 1871-ben kelt akója 6 frton; 1872., 1873. és 1874-ben 7 frt 50 kron, az új ültetések még nem kerültek eladásra, kerül 1 hold szőlő rigolirozással ültetve drótra 800—900 forintba.

41. Russ 3 hold 1381 □ öl területen termel agyag talajon vegyes hazai faj szőlőt karikán, kerül holdankénti mivélése 90 frtba, terem 25 akó jó bort, önszükségletükre használják fel.

42. Nagy-Oklós meszes márgás agyag talajon termel 93 hold 910 □ öl területen, melyből Zeyk Józsefnek van 4 hold 800 □ öl Carberet Franc 700 □ öl Carberet Sauvignon igen helyesen és szakértőleg választott szőlőfaj új ültetvénye „Guyot“ szerint jól mivelve, melynek fekete bora kitünő. A többi vegyes hazai faj szőlők karikára mivelve, kerülnek holdanként 98 frtba és teremnek 25 akó kitünő bort, melyet eladnak Déva, Hátszeg és Szász-Városra is, elkelt akója 1871-ben 6 frton, 1872., 1873. és 1874-ben 7 frt 50 kr és 10 frton.

43. Felső-Nádasd 60 h 1585 □ öl területen termel meszes márgás agyagtalajon, vegyes hazai faj szőlőkből karikán 90 frt költséggel, holdanként 25 akó jó bort, mely elkelt Dévára, 1871-ben 5 frton, 1872, 1873 és 1874-ben 7 frt 50 kron.

44. Alsó-Nádasd 42 hold 1274 □ öl területen termel márgás agyagtalajon vegyes hazai faj szőlőkből karikára 90 frt mivélési költséggel holdanként 25 akó jó bort, mely el-

kelt Dévára 1871-ben 5 frton, 1872., 1873. és 1874-ben 7 frt 50 kron.

Megjegyzendő hogy e két helység szőlőiből nyers szőlőül sokat eladnak a kaláni vas hámor telepítvényeinél.

45. Szentkirály 24 hold 1475 □ öl területen termel márgás és gypsz agyag talajban (hol a gypsz aknázható mennyiségben van alig a föld színén) vegyes hazai faj szőlőkből karikán 90 forint művelési költséggel holdanként 25 akó jó bort, mely elköl Dévára és helytt, 1871-ben 5 frton, 1872., 1873. és 1874-ben 7 frt 50 kron. (Vége köv.)

EGYVELEG.

* A nyári félévi vizsgák rendje a kolozsmostori m. kir. gazdasági tanintézetben: a III. éveseknél: 21-én műszaki vegytan, 24-én állatgyógytan, 26-án szőlőművelés és kertészet, 28-án gépisme. A II. éveseknél: 21-én küllemtan, 23-án részletes növénytermelés, 25-én gazdasági vegytan, 27-én részletes állattenyésztés. Ezen vizsgálatokra az érdeklődő t. közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság.

* Az „Erdélyi köles. jég- és tűzkármentő társulat” Kolozsvártt, tekintve, hogy alapszabályai szerint nem pénzbeli nyereségre irányzott vállalat lévén, hanem a kölcsönösség elvén alapult oly önszegélyző társulat, melynek tagjai összeségükben vállalva a véletlen szerencsétlenség által okozott kárukat egymaguk között megosztva, kölcsönösen az elszerencsétlenül tagtársukat kárpótolni kötelezve, — nyereséget nem nyújt; ennél fogva mint közhasznú intézet, a közhatóságok s hivatalokhoz intézett beadványai s irataira nézve (peres eljárást kivéve) az 1869-évi XVI. törv. cz. 3. §. szerint blyegmentességi joga, jelen kormány által is, a m. kir. pénzügyigazgatóság f. é. július 25. kelt 28305.—1875 számú válasza folytán, elölön ismerve, s meghagyva az ezelőtt is élvezett ebbeli kedvezményekben. (Beküldetett.)

* Az előpataki m. orvosok és természetvizsgálók gyűlésének a kitűzött időben megtarthatására lev. kisebb akadály sem létezik; azon kósza hír, mely szerint az erdélyi részeken cholera- esetek észleltettek volna, merőben alaptalan, alólirt biztosíthatja a tiszte t érdeklődő közönséget, miszerint valódi choleraeset sem itt Marosszéken, sem az egész Székelyföldön az idén elő nem fordult. A közlekedés mindenütt Előpatakán és vidékén, Csíkszéken a legbiztosabb; csakis Borszék környékén történtek némi megtámadások, Moldovából beutott egyének által; de a sok kiszálott katonaság azon környéket is kitisztítva, ott is a közlekedéseket biztosította. Az előpataki gyűlésünket látogatni szándékoltaknak teljes megnyugtatására, kérem e kis közleménynek becses lapjában helyet engedni. Z. Dr. Knöpfler Vilmos, Marosszék s Maros-Vásárhely tisztt. főorvosa és az előpataki gyűlés elnöke.

* A hulló gyümölcsről. Ezt mindig fel kell szedni, mért rendszeren frres szokott lenni: az abban levő féreg bebábozza magát s az előbuvó lepke a jövő gyümölcsvirágba ismét tojást rak, a melynek hernyói ujra megkezdik pusztításaitak levél virágban s igen szük gyümölcsstermést helyeznek kilátásba. Figyelmezteljük tehát a kerttul jdonosokat hogy erős papírból két hüvelyk széles gyűrűket alkalmazzanak a fatörzs körül s éven át ott hagyván valamely nem könnyen száradó ragadós anyaggal (csak ne kátránnyal) kenjék azt be, a szükség sze-

rint felfrissítve. A gyakoribb vizsgálatnál észre fogják venni, mennyi ártalmas rovar fog oda ragadni, s ismét meynyi más talál búvhelyet a papir alatt. (F. G.)

* Nemesített buzavető mag A f 1875. évben összes (155 holdnyi) buzatábláim nemesített maggal voltak beelve. Ebből: 47 hold iskola, mélyen szántva, holdankénti 20 itcze maggal 10"-nyi sorokba elveve Termése „elsőrendű” név alatt tisztán megrostálva, vetőmagul általam pozs. mérőnként is árusítottik 108 hold szokottsúrun holdankénti 80 itczével, a tavalyi elsőrendő maggal vettetett be Termését „másodrendű” név alatt 10 pozs. mérőn alól nem árusítom. A buzának bizonytalan hullámszásánál fogva az árakat eként szabom meg. Az elsőrendű vékája kerül loco Gerendás 1 frttal többbe, mint a 86 fontosnak vámmázása az elküldés napján a pesti börzén az „Ellenőr”-ben jegyeztetett Pl mikor Pesten a 86 fontosnak vámmázása 6 frt, akkor Gerendáson a elsőrendűnek vékája 7 frt. A másodrendűnek pozs. mérője kerül loco Gerendás 1 frttal többbe, mint a 86 fontosnak Pesten vámmázása. Pl. mikor ennek ára Pesten 6 frt, akkor Gerendáson a másodrendűnek pozs. mérője 7 frt. A buza zsákokban lepecsételve általam vasuton utánvétellel küldetik. A fuvart Gerendásról Csorvásig (legközelebbi vasuti állomás) pozs. mérőnként 10 kron, az uj zsák darabját 80 kron számítom, s a buza árán kívül utánveszem. A címet és utolsó vasuti állomást (melyik vonalon?) tisztán kiírni kérem. Gerendás, Békésmegye, u. p. Apácza, augusztus havában 1875. Mokry Samuel. (Beküldetett)

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

(27)

(3—3)

Árverezési hirdetmény.

Gernyeszeg községében 1873 február 5-kén elhalt Dombrádi János kiskoru árvainak M.-Vásárhely és Szász-Régea között fekvő Gernyeszeg községében lévő összes belső és külső birtokai, az ehez tartozó Körtefája, Maros-Jára, Erdő-Csinád és Vajdaszentivány szomszéd helységek határain lévő külső birtokkal együtt 1876 aprilis 24-től 1882 aprilis 24-ig, tehát hat évre, **1875 augusztus 23-án d. e. 10 órakor** Gernyeszegen nyilvános árverezés útján haszonbérbe fognak adatni.

Kikiáltási ár 400 frt o. é.

Az árverezésre vonatkozó egyéb feltételek alólirt árvaszéknel, a m.-járai járás szolgabirajánál M.-Péterlakán s az árverezés alkalmával a helyszínen megtekinthetők.

Tordamegye árvaszékének Tordán 1875 július 31-én tartott üléséből

Velits Ödön,
elnök.

Thorotzkay Zsigmond,
h. jegyző

Figyelemre méltó!

Egy felsőbb intézetet végzett okleveletes gazdasz, ki már több év óta a szőlőszet, b. rászat s gyümölcseszettel elméletileg és gyakorlatilag foglalkozik. — Jelen helyzetet megvaloztatandó óhajtaná egy nagyobb rendezett uradalomban, akár a gazdaság, akár a szőlőszet és boraszat terén, mint kezelő állomást foglalni.

Értekezhetni — poste restante. G. N. czim alatt Ér-Diószegén (3—3)

MOZDONY. JÁRCANY ÉS CSEPLŐGÉPEK.

Verseny kézi cséplőgépekkel.

A h-lybeli magyar királyi gazda-ági tanintézetben folyó hó 20-án **kézi cséplőgépekkel** verseny cséplés tartatott, mely alkalommal

Clayton és Shuttleworth

czéz gépei előnyvel dolgoztak Addig is, míg az

eredmény hivatalosan közöltetnek, ezt a t. cz. gazdaközönség érdekeben tudatom

K. CZINK,

Kolozsvártt. belközéputca 12. szám.
mint a „Clayton és Shuttleworth“
„Walter A. Wood“ czégek eidelyi főképviselője.

A lepszolidabb szerkezetű gazdasági gépek megrendelő irodája. (25) (5—6)

K. CZINK, ERDÉLYI FŐKÉPVISELŐ KOLOZSVÁRTT.**JANKO VINCZE****CÉPCYARA KOLOZSVÁRTT.**

A múlt évi hivatalos statisztikai adatok szerint Erdélyben **181016 eke** állott a földművelés szolgálatára, melyek között csak **3967 vas eke** találtatott.

A cultura magasabb fokán álló államokban a vasékek általában tökéletebeknek tartatnak, mint a faékek, s azoknak elterjedése egyszersmind a gazdaság fejlődési fokát jelzi.

Bátor vagyok jó hírünk és nevünk érdekében a t. cz. gazdaközönséget ezen körülményre megújítva figyelmeztetni s egyuttal értesíteni, miszerint gyári üzletem ez idő szerint kiválólag ekegyártással foglalkozik.

Ekéim az erdélyi földviszonyokhoz átalakítva

Gubicz, Vidats és Clayton-féle

minták szerint készülnek javított szerkezettel s mostani alakjukban a legkövetelőbb igényeket is kielégítik.

Ekéimet ötféle nagyságban készítettem. Az első számú legnagyobb, az ötödik számú legkisebb.

Az árak az ekék nagysága szerint következők: 25 frt, 22 frt, 20 frt, 18 frt, 16 frt; vastengelyű eketaligáé 14 frt, fatengelyű taligáé 12 frt. Levél által tett megrendeléseket is gyorsan és pontosan teljesítek.

Répavágók, szecskavágók, morzsolók, rosták, borsajtók, borfejtő szivattyúk gyáramban mindenkor kaphatók.

Megromlott gépek kijavítására is teljes készséggel ajánlkozom.

Kolozsvártt, 1875.

teljes tisztelettel
JANKO VINCZE
gépgyár tulajdosa

(15) (17—26)

(35—52)

(1)

Tammer Ferencz**Kolozsvártt,**

ajánlja az eddig minden hasonló gyártmányt felülmúló egészen vasból készült Mayer-féle

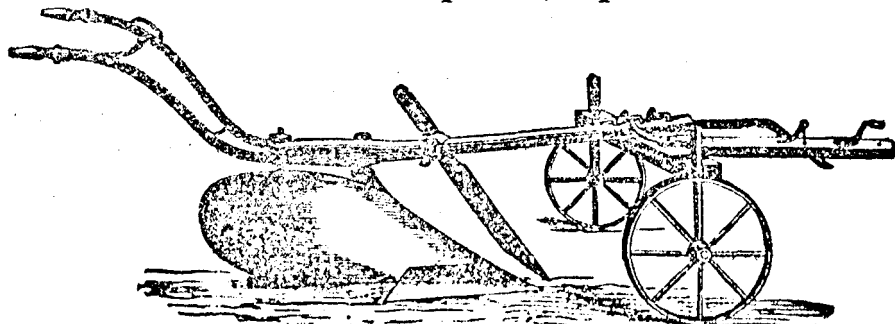
kézi cséplőgépeket

előnyös fizetési feltételek mellett.

Ezen gépek a m. kir. kolozs-monostori gazdasági tanintézetnél működésbe láthatók.

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapesten, Lipót-utca 41-ik szám.



Ajánlja általános elismerésben részesült kitünő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rög-törőit, rostáit stb. jutányos ár mellett

Árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László

(7)

(16 26)

VICTORIA biztosító társaság Kolozsvárt

(alapított 1865-ben).

A vagyonmérleg- és forgalmi kimutatás kivonata: (1874. decz. 31.)

Összes bevételek kezdettől		Kiosztott nyereség kezdettől	
(1865)—1873. év végéig	16.229,161 f. 17 kr. o. é.	1874-ik év végéig	439.738 ft. 69 kr. o. é.
Bevétel 1874-ik évben	3 376.862 f. 82 kr. o. é.	Biztosítéki alap:	
összesen	19.606,023 f. 99 kr. o. é.	Alaptőke (ebből 1 millió forint teljesen befizetve)	2.000,000 ft. — kr. o. é.
Kifizetett károk kezdettől		Tartalék alapok az összes biztosítási ágakban	1.369,989 ft. 32 kr. o. é.
(1865)—1873. év végéig	5.355.856 f. 42 kr. o. é.	Évi tiszta díj bevétel	1 500 000 ft. — kr. o. é.
Kifizetett károk 1874. évben	1.324,799 f. 85 kr. o. é.	összesen	4.869,989 ft. 32 kr. o. é.
összesen	6.680,656 f. 27 kr. o. é.		

FELHÍVÁS

lakarmány- és gabonaműek tűzjár ellen biztosítására.

Az aratás és széna csinálás befejeztével, van szerencsénk jelenteni, hogy a VICTORIA akár központon, akár a vidéken megbízott fő- és alügynökei közvetítésével biztosítást nyújt minden mezei termény tűz által elkarosulása ellen.

A biztosítás egyaránt elfogadjatik a helységekben vagy azokon kívül, asztagokban, boglyakban vagy berakva az épületekbe, fedél alatt, sőt már hordás alatt keresztekben és kalangyakban.

Elcseplés után a biztosítás a szemre kiterjed a hova rakodás előre tudatása feltétele mellett

A folyó időnyre különös kedvezmények állapítottak meg, melyek az illető ügynökségeknél megtudhatók.

Cseplőgépek, ha egy helyről masra vándorolnak is, szintén biztosíthatók

Díjtételek és tájékoztató, biztosítási példakkal az ügynökségek szolgálnak.

Ezeket kívül biztosítás alá vétetnek mindenféle gazdasági eszközök, marha állomány, gazdasági és laképületek, minden ingóságok, kereskedelmi- és iparcikkek.

Társas, — árva — és egyházi épületeknél különös kedvezmények nyújthatnak.

Végre életbiztosítások kötetnek minden szokásban levő módzatokkal.

A VICTORIA biztosító társaság 10 éves működése alatt kötelezettségének mindig hiven és pontosan megfelelően, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

(4) (17—26)

VICTORIA bizt. társaság igazgatósága.

Piaci árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A héti vásár		Egy osztrak mérő = 2 nagy veka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajczárookban										
Kolozsvár	aug. 19	460—500	240—260	230—240	240	240—260	180	>0	—	—
Nagy-Varad	decz. 29	380—480	340—370	280—320	180—200	260—300	300	140	1500	24
Maros-Vásárhely	aug. 2	296—340	176—244	200—240	130—156	—	160—180	60—80	1100	20
Károly-Fehérvár	julius 31	365—375	290—300	225—237	170—180	—	170—180	105—125	900	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Beszterce	május 18	340—400	280	250	150	—	180—250	100—190	650	16
Nagy-Enyed	aug. 5	390—450	300—338	200—250	163—175	—	240—250	45—55	800	20
Szamosujvár	aug. 9	430—380	280—320	230—240	130—140	—	150	50	1200—1400	17
Décs	aug. 10	400—420	320—360	240—260	150—160	—	190—200	50—80	800	18
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

1/16 lap	széri hirdeteskör											
	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—	—
7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—	—
3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—	—
1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—	—
—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50	—

Nagyobb hirdetéseknél külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hanyaszor a hirdetés megjelent.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a bekiadó mellékelt hirdetése számára.

Hirdetéseket elfogadjanak lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökösai nyomdájának központi irodája (főter gr. Gyulak-ház) Mellékletek százként 1 o. é. forintba számítatnak.

TARTALOM:

A tanítóképző feladata a gyümölcsészet terén.
— A kenyér. — Társalgó. Értesítés a küllömegyei nőegylet által Dicső-Szt.-Mártonban 1875-ik év november 2-án a gazdasszonyság és házi ipar köréből rendezendő tárlatról. — Szöllőszeti statistika. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.